

Encyklopedie
divadelních
souborů

Libor Vodička /

Quidam

Brno 1966–1972

Studentské amatérské divadélko Quidam založili v červnu 1966 výtvarník Jiří Pavloušek společně s amatérskými divadelníky Petrou Bočkovou-Ganovou, J. Coufalem, D. Čáslavovou, Václavem Holáskem, M. Kroužkovou, Radimem a Richardem Šamalíkovými aj.; od roku 1967 zde působil jako herec Petr Oslzlý, v té době student filozofické fakulty brněnské univerzity. Od počátku soubor spolupracoval také s hudebníky a skladateli Milošem Štědrónem a Milanem Kolmanem, kostýmní výtvarnicí Zuzanou Bosákovou a tanečnicí, choreografkou a pedagožkou JAMU Jiřinou Ryšánkovou. Oficiálním zřizovatelem a působištěm byl Vysokoškolský klub (Socialistického svazu mládeže Univerzity Jana Evangelisty Purkyně) na Gorkého ulici č. 43; později Klub Zlatoroh při Umělecké besedě ve Vrchlického sadech v Brně – v Lužánkách.

Název souboru vznikl údajně dadaistickým taháním z klobouku, významově však odkazuje k latinskému „kdosi, cosi, kterýsi, nějaký“. Skupina od počátku programově postulovala odlišnost od běžných amatérských uskupení své doby. Již v prvních programových prohlášeních, publikovaných na pokračování v bulletiněch *Quidam*, najdeme základní charakteristiku směřování skupiny: „Quidam není antidivadlo, nedivadlo, -stické divadlo, experimentální divadlo. Quidam je skupina zabývající se realizací scénických tvarů studijního charakteru“ (Pšenička 1998: 10).

Skupina, jejímž jádrem bylo rozpadlé studentské divadélko *Konvence* působící v Brně, byla pozvána na Mezinárodní festival studentských divadel v Záhřebu, kde se 14. 9. 1966 uskutečnila premiéra první inscenace Quidam – Nezvalovy jednoaktovky *Modrý jelen* (s podtitulem surrealistická kompozice). Již první vystoupení bylo na festivalu přijato s příznivým ohlasem, po návratu domů byla inscenace rozšířena o Nezvalovu scénickou báseň *Vězeň* a hrána ve Vysokoškolském klubu na Gorkého ulici pod titulem *Vězeň Modrý jelen – surrealistická kompozice*. V květnu 1967 následovalo nastudování tří frašek Hanse

Sachse *Rustikálie*, *Zloděj ve Fúnsingu* a *Vysedávala telata* v režii Václava Holáska a Jiřího Pavlouška, které ovšem nebyly hrány před veřejností.

Poté, co skupina v září 1967 opět uspěla před festivalovým publikem v Záhřebu s hříčkami *Rodina* Jacquese Préverta a *Mr. Pelikán* Raymonda Radigueta, obrátila se k prvně zmíněnému autorovi s trojicí her *Příchody a odchody – Rodina – Věž*, jež tvůrci inscenovali v jediném večeru pod titulem *Pozlacené hnojště pana Préverta* (prem. 16. 2. 1968).

Vrcholem tvorby Quidam, žánrově, tvarově i kompozičně oscilující mezi činoherním divadlem, divadlem poezie a výtvarnou performancí, byla trojice inscenací z roku 1968: parafráze staroromunského miráklu *Život a smrt otce našeho Abrahama spravedlivého, jak byly podle Apokalypsy sepsány krásnými slovy*; kolektivní autorské mysterium *Archimimus* a kolektivní autorská alegorie *Osmihran*. Zejména inscenace *Archimimus*, tematizující spasitelství trýzněně brutálním násilím až k mučednické smrti, vyvolala bezprostředně po 21. srpnu 1968 u publika živé politické asociace a stala se nečekaně aktuálně vyhocenou výpovědí o životě země, trýzněně okupačními vojsky. Na festivalu v Záhřebu byl *Archimimus* oceněn publikem jako největší událost ročníku a soubor Quidam byl pozván v listopadu 1968 do Arts Laboratory v Londýně, kde byl při svém třítýdenním hostování přijat velmi příznivě publikem i odbornou kritikou.¹

Politická a společenská situace v Československu po nástupu normalizace samozřejmě nenahrála souboru Quidam, jehož zahraniční uznání a úspěchy byly více překážkou. Soubor, jenž směřoval k postupné profesionalizaci, ztratil záhy prostor pro své působení (Vysokoškolský klub na Gorkého ulici procházel rekonstrukcí, Klub Zlatoroh byl administrativně zrušen), kromě ojedinelých akcí, jako byla například vernisáž fotografií Petra Jera v Závodním klubu ROH v Blansku v lednu 1970 apod. Předposledním krátkým útočištěm Quidam byl sál činoherního studia JAMU na Bayerově ulici v Brně, kde proběhla 22. března 1970 československá premiéra inscenace *Archimimus*. Přijetí bylo ovšem chladné a ne již tak jednoznačné.

Poslední inscenace Quidam, která byla uvedena v lednu 1973 v nově otevřeném, čerstvě zrekonstruovaném sále Vysokoškolského klubu na Gorkého ulici, *Poslední bitva krále Sardanapala* od Jiřího Pavlouška, vycházela z babylonské legendy o posledním dnu života asyrského vladaře Sardanapala a podobně jako v předchozích inscenacích děj „hry“ vyústil do tělesného rituálu, který měl atakovat pozornost a city diváků až hraničními způsoby. To byl jeden z hlavních důvodů kontroverzního diváckého přijetí a četných odmítavých reakcí, které se

1 Že se nejednalo pouze o vzedmutou vlnu solidarity s okupovanou zemí, o tom svědčí množství dochovaných kritik (Pšenička 1998: 27–30).

patrně staly vhodnou záminkou pro zákaz další činnosti skupiny Quidam, jenž vydal Krajský výbor Komunistické strany Československa v Brně. Tím také končí další umělecká – veřejná i neveřejná – činnost skupiny.

Výběrová bibliografie:

BUNDÁLEK, Karel. 1970. Ve stopách Grotowského? *Rovnost*, roč. 85, 18. 6. 1970, č. 142.

(dach). 1972. O poslední inscenaci brněnského Quidamu. *Lidová demokracie*, roč. 18, 18. 2. 1972, č. 41.

KOHUTOVÁ, Petra. 1992. Divadelní skupina Quidam. *Svět a divadlo*, roč. 3, 1992, č. 6, s. 62–74.

- lav -. 1972. Šokující Quidam. *Brněnský večerník*, roč. 5, 31. 1. 1972, č. 21.

(pn). 1972. Středisko studentů. *Rovnost*, roč. 87, 15. 1. 1972, č. 12.

PŠENIČKA, Martin. 1998. *Skupina Quidam*. Seminární práce. Ústav divadelní a filmové vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, Brno 1998.

SKOTAL, Fedor. 1972. Quidam a Isolda. *Brněnský večerník*, roč. 5, 26. 6. 1972, č. 125.